

Domein I: goede tijden, slechte tijden

Nationaal product symbool is W

Hoogte bepaald door

- ❖ **Effectieve vraag (EV)** alle bestedingen, Keynes
 - **Consumenten, Bedrijven, Overheid, Buitenland (E)**
- ❖ **Productiecapaciteit aanbod**, maximaal haalbare reële productie

Hoogte nationaal inkomen

- ❖ **Volgens klassieke economien:** PC bepaalt hoogte Y , altijd volledig benut, LT-visie
 - **Marktmechanisme werkt perfect** (overal vraag/aanbod evenwicht)
 - **Alleen tijdelijke werkloosheid** marktmechanisme lost dit ook op
 - **Overheidsingrijpen niet gewenst** kan alleen marktmechanisme verstoren
 - **Investerings geven meer capaciteit** alleen gelet op capaciteitseffect ervan
- ❖ **Volgens Keynes:** effectieve vraag bepaald door hoogte Y , kortetermijnvisie
 - **Marktmechanisme werkt niet perfect** prijsrigiditeit en loonstarheid
 - **Werkloosheid kan hardnekkig zijn** lonen dalen niet (vakbonden!) bij werkloosheid
 - **Overheidsingrijpen gewenst** anticyclisch beleid
 - **Investerings zijn onderdeel EV** alleen gelet op bestedingseffect ervan
 - **Productiecapaciteit gegeven** investeringen op KT relatief erg klein, neit van invloed.

Verkeersvergelijking Fischer: $MV = PT/Y$ evenwichtsvergelijking.

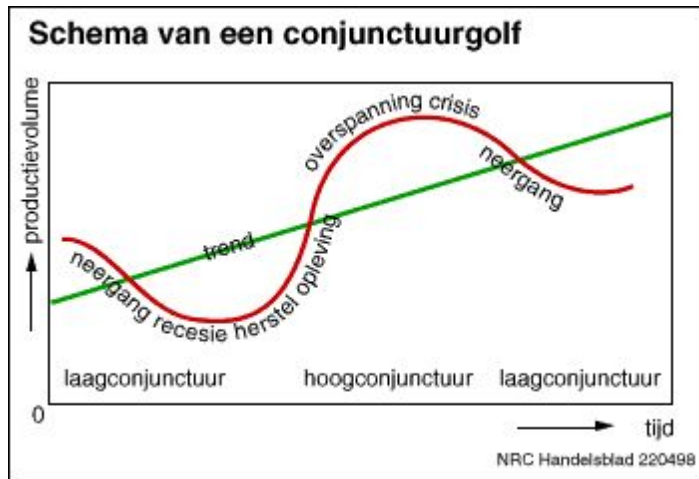
Conjunctuur statisch bekeken

- ❖ **Laagconjunctuur/onderbesteding** $EV < PC$
 - **Reële nationaal product/inkomen lager dan mogelijk**
 - **Lage bezettingsgraad**
 - **Deflatie**
 - **Ruime arbeidsmarkt** conjunctuurwerkloosheid
 - **Lage rente** weinig vraag naar leningen om te investeren
 - **Overheidstekort** minder belastingontvangsten dan anders, meer overdrachtsuitgaven
 - **Actieve lopende rekening** minder import dan normaal
- ❖ **Bestedingsevenwicht of intern evenwicht** $EV = PC$
- ❖ **Overbesteding/hoogconjunctuur** $EV > PC$
 - **Reële nationaal product/inkomen maximaal**
 - **Hoge bezettingsgraad**
 - **Inflatie**
 - **Overspannen arbeidsmarkt**
 - **Hoge rente**
 - **Overheidsoverschot** winstbelastingen hoog, weinig werkloosheidsvoorzieningen nodig, verstandig om overschot te kweken
 - **Passieve lopende rekening** meer import dan normaal
 - **Bestaan van een knelpuntfactor** kapitaal- of arbeidstekort

Bijzondere situatie

❖ Stagflatie

- **Stagnerende economie met inflatie** onderbesteding met stijgende prijzen als gevolg van hogere kosten

Conjunctuurindicatoren

- ❖ **Vertrouwensindicatoren, stemmingsindicatoren of voorlopende indicatoren** consumenten- en producentenvertrouwen, orderportefeuille, grote aankopen als auto's of meubilair
- ❖ **Economische indicatoren of directe indicatoren** bbp, investeringen, productie bedrijven, consumptie, uitvoer, rente, faillissementen
- ❖ **Arbeidsmarktindicatoren of achterliggende indicatoren** werkgelegenheid, werkloosheid, vacatures, uitzenduren

Anticyclisch conjunctuurbeleid (dmv B en O)

Problemen: hoeveel en wanneer bij te sturen + begrotingssaldo (lagere bestedingen vergroten het overheidstekort)

- ❖ **Bestedingen stimuleren in onderbestedingssituatie** kan onderbesteding bestrijden, maar ook groei van productiecapaciteit door capaciteitseffect
- ❖ **Belastingen lager in onderbestedingssituatie** stimuleert bestedingen en kan concurrentiekracht van het bedrijfsleven versterken (structuurbeleid)

Automatische stabilisatoren

- ❖ **Socialezekerheidsstelsel** werkloosheidsuitkeringen voorkomen te grote val van EV
 - **Welvaartsvaste uitkeringen** %stijging = %gemiddelde loonstijging
 - **Waardevaste uitkeringen** %stijging = %inflatie
- ❖ **Progressieve belastingen** %brutoloonstijging groter dan %nettoloonstijging
- ❖ **Spaargelden** in recessie gaat men minder sparen om uitgaven op peil te houden
- ❖ **Monetaire politiek ECB** remt bestedingen via hogere rente in hoogconjunctuur (NB niet automatisch, gewoon conjunctuurstabilisator)

Philipscurve verband hoogte inflatie- en werkloosheidspercentage. Negatief verband en komt overeen met een normale conjunctuurgolf: bij hoogconjunctuur zal inflatie stijgen en werkloosheid dalen. Andersom zal dit gebeuren bij een laagconjunctuur. Bij structureel hoge

inflatie gaat dit niet op, mensen gaan dan over op natura of vreemde valuta. Langdurige en structureel hoge inflatie leidt juist tot werkloosheid.

- KT: relatie met conjunctuurr cycli
- LT: geeft slechte indicatie

Inflatie

soorten/oorzaken

❖ **Binnenlandse oorzaken**

- **Bestedingsinflatie** vraag naar goederen zorgt voor prijsstijging; overbestedingsinflatie
- **Kosteninflatie** aanbod/kostenzijde zorgt voor prijsstijging
- **Winstinflatie** hogere winstmarges

❖ **Buitenlandse oorzaken**

- **Geïmporteerde inflatie** stijging invoerprijzen gevolg van koersveranderingen en/of prijsstijging in het buitenland

Mogelijk gevolgen voor

❖ **Koopkracht**

❖ **Rentehoogte**

- **Nominale rente** banken zullen rente hoger willen dan inflatie
- **Reële rente** hogere inflatie -> reële rente daalt

❖ **Spaargedrag** minder sparen want: spaargeld wordt reëel minder waard

❖ **Bestedingsgedrag** sneller kopen want morgen kan de prijs hoger zijn

❖ **Inkomens- en vermogensverhoudingen** wie kan compensatie krijgen?

❖ **Concurrentiepositie** verslechtering als NL meer inflatie heeft dan buitenland

❖ **Lonen** prijscompensatie, loon-prijsspiraal

Bestrijding

- ❖ **Hogere officiële rente** centrale bank rente omhoog -> banken vragen meer rente aan leners -> bestedingen worden afgeremd; beperkte werking omdat kapitaalmarkt internationaal vrij

Gevaar

- ❖ **Hyperinflatie** hollende inflatie, geld waardeloos -> ruil in natura aantrekkelijk

Productiegroei

Kenmerken

❖ **Niet-duurzame groei** geen rekening houden met toekomstige generaties

❖ **Duurzame groei** groene groei

Problemen bij realiseren van de groei

❖ **Starre (markt-)verhoudingen** mensen zijn moeilijk te ontslaan

❖ **Onevenwichtige demografische ontwikkeling** vergrijzing

❖ **Te weinig technologische ontwikkeling**

❖ **Uitputting hulpbronnen**

❖ **Aantasting leefmilieu**

Gevolgen van duurzaam groeibeleid

❖ **Verandering van internationale concurrentiepositie**

❖ **Weerstand tegen veranderingsprocessen**

❖ **Hoge (investerings-)kosten**

- ❖ Invloed op de overheidsfinanciën
- ❖ Bestaande belangen aantasten

Economische en Monetaire Unie (EMU) onderdeel EU

- ❖ **Instituut: Europese Centrale Bank**
- ❖ **Doel: één Europese munt, de euro**
 - +: geen koersrisico
 - +: geen transactiekosten of omwisselingskosten

Gevolgen voor landen die (willen) deelnemen

- ❖ **Beperking beleidsmogelijkheden** bv geen wisselkoersveranderingen meer mogelijk
- ❖ **Toetredingscriteria**
 - **Financieringstekort <3% bnp**
 - **Staatsschuld <60%**
 - **Inflatie laag** laagste nationale inflatie EMU-landen richtsnoer
 - **Rentevoet laag** laagste nationale rentevoet EMU-landen richtsnoer
 - **Wisselkoersstabiliteit** over lange periode nationale munt stabiel tov euro
- ❖ **Stimuleert innovatie**

ECB

Hoofddoel: prijsstabiliteit

Basistaken

- ❖ **Bepalen en uitvoeren monetair beleid**
 - **Via rentebeleid**
 - **Via geldhoeveelheidsbeleid**
 - **Via wisselkoersbeleid**
 - **Beperkingen:**
 - **Zero lower bound** rente kan in principe niet lager dan 0%
 - **Liquiditeitsval** huishoudingen gaan extra geld sparen ipv besteden
- ❖ **Verrichten van valutamarktoperaties**
- ❖ **Beheerder externe reserves** deviezenvoorraad
- ❖ **Bevorderen goede werking betalingsverkeer**

Andere taken

- ❖ **Toezicht op de kredietinstellingen**
- ❖ **Uitgever van bankbiljetten**
- ❖ **Toezichthouder op de infrastructuur van financiële markten**
- ❖ **Toezichthouder op aanbieders van risicomijdende en risicozoekende beleggingen**

NAIRU (Non Accelerating Inflation Rate of Unemployment) laagste % werkloosheid dat bestaat bij een stabiele inflatie. Natuurlijke percentage werkloosheid, frictie- en structuurwerkloosheid. De ECB streeft een jaarlijks inflatiepercentage na van 2%. Ze denkt dat daardoor de economie in evenwicht is (vergelijk situatie van Keynes' bestedingsevenwicht) en werkloosheid op zijn laagste niveau komt. Men spreekt daarom ook wel van evenwichtswerkloosheid.